

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки до практичних занять, самостійної та
індивідуально-консультативної роботи
з освітнього компонента «Основи судових і правоохоронних
органів»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності D8 «Право»

Розробник: Микола Веселов, професор кафедри
права,
доктор юридичних наук, професор

Рекомендовано рішенням кафедри права Навчально-наукового
юридичного інституту
Державного університету економіки і технологій
протокол № 2 від 10 вересня 2026 року

Кривий Ріг
2026

Анотація

Методичні рекомендації укладено для допомоги здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у підготовці до практичних занять, виконанні самостійної та індивідуально-консультативної роботи з освітнього компонента «Основи судових і правоохоронних органів». Матеріал побудовано відповідно до мети й завдань компонента та семи тем силабусу: від базових понять і судової влади до Конституційного Суду України, прокуратури, органів системи Міністерства внутрішніх справ, інших правоохоронних органів, нотаріату й адвокатури. Для кожної теми наведено навчальну мету, питання для обговорення, практичне завдання з алгоритмом і зразком, теми доповідей, тестові завдання та добірку відкритих джерел. Окремо визначено роботу для денної й заочної форм, критерії оцінювання, п'ять варіантів модульного контролю та питання до заліку.

Ключові слова: судова влада, судоустрій, правосуддя, Конституційний Суд України, прокуратура, правоохоронні органи, Національна поліція України, нотаріат, адвокатура, академічна доброчесність.

Зміст

1 Загальні положення	1
1.1 Мета та завдання освітнього компонента	1
1.2 Цілі сталого розвитку	1
1.3 Обсяг роботи за формами навчання	1
1.4 Порядок підготовки	1
2 Методичні вказівки та завдання до практичних занять	2
2.1 Організація за формами навчання	2
2.2 Тема 1. Предмет, система і основні поняття курсу	2
2.3 Тема 2. Судова влада та судова система в Україні	4
2.4 Тема 3. Конституційний Суд України	5
2.5 Тема 4. Прокуратура України	7
2.6 Тема 5. Система органів Міністерства внутрішніх справ України	9
2.7 Тема 6. Інші правоохоронні органи України	11
2.8 Тема 7. Нотаріат та адвокатура	12
2.9 Ключі до тестів	14
2.10 Критерії оцінювання практичних занять	14
3 Методичні вказівки до самостійної роботи	15
3.1 Зміст та форми виконання	15
3.2 Тематичні завдання	15
3.3 Критерії оцінювання СРС	16
4 Індивідуально-консультативна робота: модульний контроль	16
4.1 Загальні вимоги	16
4.2 Варіанти комплексних завдань	17
4.3 Поради та оцінювання МКР	17
5 Питання для підготовки до заліку	18
6 Рекомендовані джерела	19
6.1 Основні джерела	19
6.2 Додаткові джерела та інформаційні ресурси	20
6.3 Нормативно-правові акти	21
7 Академічна доброчесність і політика використання ІІІ	23

1. Загальні положення

1.1. Мета та завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента — сформулювати чітке уявлення про систему судових, правоохоронних і недержавних правозахисних інститутів України, їхній склад, структуру, функції, принципи організації, взаємодію між собою та з іншими державними й громадськими організаціями, а також їхнє соціальне призначення.

Завдання компонента: сприяти засвоєнню нормативних актів і виробленню навичок роботи з ними; ознайомити з принципами організації судової системи й правоохоронних органів; сформулювати розуміння сутності судової та правоохоронної систем і основних засад їхньої діяльності.

1.2. Цілі сталого розвитку

Найбезпосередніше зміст компонента сприяє Цілі сталого розвитку 16 — доступу до правосуддя та формуванню ефективних, підзвітних інституцій. Опрацювання правових джерел і професійної етики також підтримує Ціль 4 — якісну освіту й навчання впродовж життя.

1.3. Обсяг роботи за формами навчання

Загальний обсяг компонента — 3 кредити ЄКТС; підсумковий контроль — залік. Кількість годин наведено за силабусом.

Вид навчальної роботи	Денна, год	Заочна, год
Лекції	14	4
Практичні заняття	16	4
Самостійна робота	60	72
Індивідуально-консультаційна робота	10	10

За денною формою практичні заняття становлять 8 зустрічей по 2 години: тема 2 опрацьовується у двох частинах, інші теми — по одному заняттю. За заочною формою передбачено 2 зустрічі по 2 години. Вони інтегрують тематичні питання й практичні завдання; решта тематичної підготовки виконується самостійно в межах годин СРС.

1.4. Порядок підготовки

Практична робота може включати усне опитування, аналіз нормативного акта, кейс, схему чи таблицю, презентацію, дискусію та тестування. Перед заняттям: прочитайте тему силабусу; знайдіть положення в офіційній

базі; зафіксуйте дату редакції; підготуйте відповідь із посиланням на норму; виконайте завдання. Конспекти та неофіційні перекази не замінюють чинного закону. Коли фактів бракує, прямо це зазначайте; навчальні приклади не є юридичною консультацією.

2. Методичні вказівки та завдання до практичних занять

2.1. Організація за формами навчання

Денна форма. Вісім занять по 2 години: тема 1; тема 2, частини I та II; теми 3–7. Оцінювання фіксується за кожним заняттям.

Заочна форма. Дві інтегровані зустрічі по 2 години: перша охоплює теми 1–2, друга — теми 3–7. За кожною темою готується індивідуальне завдання; на зустрічах обговорюють джерела й типові помилки. Фіксуються дві оцінки згідно із силабусом.

2.2. Тема 1. Предмет, система і основні поняття курсу

Навчальна мета. Знати: предмет і систему компонента; напрями й ознаки правоохоронної діяльності; відмінності судових, правоохоронних і недержавних правозахисних інституцій; роль джерел права. **Вміти:** класифікувати установи за функціями, знаходити правову підставу їхньої діяльності та розрізняти охорону права і правосуддя.

Денна форма — 2 години. Обговорення понять і класифікацій; зіставлення інституцій; складання й захист таблиці.

Заочна форма. Підготувати таблицю самостійно; на інтегрованій зустрічі пояснити один рядок і його правову підставу.

Питання для обговорення:

1. Як співвідносяться правоохоронна діяльність і правосуддя?
2. За якими функціональними критеріями класифікують правоохоронні органи?
3. Чим відрізняються державний правоохоронний орган і недержавна правозахисна організація?
4. Як установити місце нормативного акта в системі джерел?
5. Які елементи статусу установи перевірити для її класифікації?

Практичне завдання. Складіть порівняльну таблицю «Державні правоохоронні органи та недержавні правозахисні організації» щонайменше для чотирьох прикладів. Графи: назва; правовий статус;

нормативна основа; функції; владні повноваження або їх відсутність; взаємодія. Не класифікуйте установу лише за її назвою чи метою.

Порада. Знайдіть установчий закон або офіційний опис, зіставте повноваження та зазначте джерело висновку. *Зразок:* Національна поліція — державний орган із законодавчо визначеними повноваженнями; громадська правозахисна організація може сприяти захисту прав, але це само собою не наділяє її владними повноваженнями поліції.

Ресурси: Конституція України; офіційна база «Законодавство України»; офіційні сайти установ; відкрита навчальна праця НАВС із розділу 8.

Теми доповідей / рефератів:

1. Предмет і система освітнього компонента.
2. Правоохоронна діяльність: напрями та ознаки.
3. Співвідношення правосуддя, правоохоронної та правозахисної діяльності.
4. Функціональна класифікація судових і правоохоронних органів.
5. Недержавні правозахисні організації та взаємодія з державою.

Тестові завдання:

1. Що найкраще розмежовує державний орган і недержавну правозахисну організацію?
 - A. Назва установи
 - B. Наявність визначених законом владних повноважень
 - C. Кількість працівників
 - D. Місце розташування
2. Що є першим кроком перевірки правової основи органу?
 - A. Пошук допису в соцмережі
 - B. Перевірка чинного акта в офіційній базі
 - C. Порівняння реклами
 - D. Опитування знайомих
3. Яке твердження правильне?
 - A. Будь-яка правозахисна діяльність є правосуддям
 - B. Правосуддя здійснюють у формах і порядку, визначених законом
 - C. Усі громадські організації мають владні повноваження
 - D. Функції органу визначає лише назва

Рекомендовані джерела. Основні: відкрита праця НАВС; Конституція України. Додаткові: офіційні вебпортали Верховної Ради та установ. Нор-

мативні: Конституція України й акти про статус обраних установ (розділ 8).

2.3. Тема 2. Судова влада та судова система в Україні

Навчальна мета. Знати: природу судової влади, ознаки правосуддя, основи судоустрою, ланки й інстанції судів, засади статусу суддів, роль Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, суддівського самоврядування й Державної судової адміністрації. **Вміти:** розрізняти юрисдикцію та інстанційність, визначати напрям пошуку належного суду й користуватися офіційними ресурсами.

Денна форма — дві зустрічі по 2 години. Частина I: система судів, інстанції, органи суддівського врядування й кейс щодо визначення суду. Частина II: організація суду, відвідування відкритого засідання (очно або онлайн за доступності), аналіз процесуальних ролей.

Заочна форма. Підготувати письмовий кейс і схему судоустрою. На інтегрований зустрічі представити алгоритм визначення суду та короткий звіт за відкритими відомостями, не фіксуючи персональні дані.

Питання для обговорення:

1. Як побудовано систему судів загальної юрисдикції та чим відрізняються ланка й інстанція?
2. Які питання належать до повноважень Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів?
3. Як суддівське самоврядування пов'язане з незалежністю суду?
4. Які функції виконує Державна судова адміністрація?
5. Які принципи перевірити перед визначенням суду для конкретної справи?

Практичне завдання. Навчальна фабула: особа оскаржує рішення органу місцевого самоврядування, ухвалене під час здійснення публічних управлінських повноважень. Визначте характер правовідносин, вид судочинства, предметну й територіальну підсудність, наявність спеціальних правил. Актуальну адресу суду перевірте на офіційному порталі.

Порада. Розділяйте судову систему, ланку, інстанцію та підсудність. Застосуйте чинний процесуальний кодекс і перевірте актуальні повідомлення про територіальну підсудність. Відвідайте лише відкрите засідання та дотримуйтеся розпоряджень суду. Зразок: у приватному договірному спорі спершу кваліфікуйте відносини, визначте вид судочинства, а тоді перевірте загальні й спеціальні правила територіальної підсудності. Це алгоритм, а не наперед визначена відповідь для іншого кейсу.

Ресурси: Закон України «Про судоустрій і статус суддів»; відповідний процесуальний кодекс; портал «Судова влада України».

Теми доповідей / рефератів:

1. Судова влада як гілка державної влади.
2. Ознаки правосуддя й конституційні гарантії його здійснення.
3. Ланки й інстанції судової системи України.
4. Спеціалізація судів і визначення юрисдикції спору.
5. Правовий статус судді та гарантії незалежності.
6. Вища рада правосуддя: статус і компетенція.
7. Вища кваліфікаційна комісія суддів України.
8. Суддівське самоврядування та Державна судова адміністрація.

Тестові завдання:

1. Що слід з'ясувати для визначення виду судочинства?
 - A. Місце проживання представника
 - B. Характер правовідносин і предмет вимог
 - C. Кількість сторін
 - D. Зручність маршруту
2. Що означає «інстанція»?
 - A. Територіальна адреса суду
 - B. Рівень перегляду рішення за процесуальними правилами
 - C. Вид юридичної особи
 - D. Підрозділ апарату суду
3. Де перевіряти актуальні відомості про суд і відкриті засідання?
 - A. На офіційному вебпорталі судової влади або сайті суду
 - B. У довільному дописі
 - C. У невідомому друкованому довіднику
 - D. У рекламі

Рекомендовані джерела. Основні: відкрита праця НАВС; Конституція України. Додаткові: портал «Судова влада України», офіційні ресурси ВРП і ВККС. Нормативні: Конституція; закони про судоустрій і ВРП; відповідний процесуальний кодекс.

2.4. Тема 3. Конституційний Суд України

Навчальна мета. Знати: статус і повноваження Конституційного Суду України, загальні засади статусу його суддів, конституційне провадження

та акти Суду. **Вміти:** відмежовувати конституційний контроль від розгляду справ судами загальної юрисдикції, перевіряти передумови скарги та структурувати її навчальний проект.

Денна форма — 2 години. Порівняння компетенції Суду та судів загальної юрисдикції; аналіз критеріїв прийнятності; моделювання проекту скарги.

Заочна форма. Підготувати чекліст передумов і структуру проекту без персональних даних; пояснити на інтегрованій зустрічі межі компетенції Суду.

Питання для обговорення:

1. Чим Конституційний Суд відрізняється від судів загальної юрисдикції?
2. Які вимоги закон установлює до конституційної скарги?
3. Яке значення має остаточне судове рішення для прийнятності скарги?
4. Які юридичні наслідки можуть мати рішення й висновки Суду?
5. Як організовано конституційне провадження та ухвалення актів?

Практичне завдання. Підготуйте навчальну структуру скарги щодо положення закону, яке, на думку особи, застосовано в остаточному судовому рішенні та яке вона вважає неконституційним. Включіть: оспорюване положення; остаточне судове рішення та застосування норми; конституційне обґрунтування; прохальну частину; додатки. Не робіть висновку про прийнятність, поки не перевірили вимоги закону.

Порада. Предметом контролю є конституційність закону (положення) у встановлених законом межах, а не повторний розгляд справи по суті. *Зразок структури:* 1) скаржник; 2) норма й офіційне джерело; 3) остаточне рішення; 4) конституційне питання; 5) вимога; 6) додатки. Це план, не готова скарга.

Ресурси: Закон України «Про Конституційний Суд України»; офіційний сайт Суду, його правила й оприлюднені акти.

Теми доповідей / рефератів:

1. Конституційний Суд у механізмі охорони Конституції.
2. Склад і порядок формування Конституційного Суду.
3. Статус судді Конституційного Суду.
4. Конституційне провадження: основні стадії.
5. Конституційна скарга: предмет і передумови прийнятності.
6. Рішення, висновки та інші акти Суду.

Тестові завдання:

1. Що є предметом конституційної скарги у визначених законом межах?

- A. Будь-яка незгода з мотивуванням суду
 - B. Конституційність закону або його положення, застосованого в остаточному рішенні
 - C. Повторний розгляд усіх фактів
 - D. Скарга на будь-якого посадовця без зазначення закону
2. Який документ важливий для перевірки застосування оспорюваної норми?
- A. Остаточне судове рішення
 - B. Довідка з роботи
 - C. Публікація в медіа
 - D. Приватне листування
3. Яке твердження правильно відмежовує Конституційний Суд?
- A. Це апеляційна інстанція у звичайних спорах
 - B. Він здійснює конституційний контроль у визначених межах
 - C. Він переглядає кожне рішення місцевого суду
 - D. Він засвідчує підписи

Рекомендовані джерела. Основні: відкрита праця НАВС і матеріали Суду. Додаткові: офіційний реєстр актів Суду. Нормативні: Конституція; Закон «Про Конституційний Суд України»; Регламент Суду в чинній редакції.

2.5. Тема 4. Прокуратура України

Навчальна мета. Знати: конституційні функції прокуратури, систему й організацію її органів, загальні вимоги до прокурорів, засади прокурорського самоврядування та дисциплінарної відповідальності. **Вміти:** відтворити структуру, співвіднести функцію з правовою підставою та розрізнити прокуратуру і суд.

Денна форма — 2 години. Аналіз Конституції й профільного закону; побудова та взаємне рецензування схеми прокуратури.

Заочна форма. Підготувати схему з посиланнями на офіційний сайт і закон; на інтегрованій зустрічі пояснити один структурний рівень і межі функцій.

Питання для обговорення:

- 1. Які функції прокуратури визначено статтею 131-1 Конституції?
- 2. Як побудовано систему прокуратури згідно з чинним законом?
- 3. Як співвідносяться Офіс Генерального прокурора, обласні й окружні прокуратури?

4. Яке призначення прокурорського самоврядування та дисциплінарних процедур?
5. Чому функції прокурора не слід ототожнювати із судовими повноваженнями?

Практичне завдання. Зобразіть схему системи органів прокуратури. Позначте ланки й організаційні зв'язки, підтверджені чинним законом та офіційними відомостями. Біля кожної ланки зазначте компетенційний орієнтир і посилання на норму.

Порада. Спершу випишіть конституційні функції, окремо — структуру. Не змішуйте структуру з прокурорським самоврядуванням або органами добору й дисциплінарними процедурами. Зразок: «орган/ланка → джерело повноваження → функція»; точний склад схеми встановіть за актуальним законом.

Ресурси: стаття 131-1 Конституції; Закон «Про прокуратуру»; офіційний сайт Офісу Генерального прокурора.

Теми доповідей / рефератів:

1. Конституційні засади діяльності прокуратури.
2. Система та структура органів прокуратури.
3. Функції прокуратури та межі їх здійснення.
4. Вимоги до кандидатів на посади прокурорів.
5. Призначення та звільнення прокурорів: нормативні засади.
6. Прокурорське самоврядування.
7. Дисциплінарна відповідальність прокурорів і процесуальні гарантії.

Тестові завдання:

1. У якому акті закріплено конституційні функції прокуратури?
 - A. У Конституції України
 - B. У правилах суду
 - C. У статуті громадської організації
 - D. У приватному договорі
2. Як належить складати схему прокуратури?
 - A. Включати будь-які органи кримінального процесу
 - B. Перевіряти елементи за чинним законом і офіційними даними
 - C. Без перевірки вважати самоврядування підрозділом
 - D. Копіювати невідому за датою схему
3. Яке твердження правильне?
 - A. Прокурор і суддя мають тотожні функції

- В. Прокуратура виконує конституційні функції, а правосуддя здійснюють суди
- С. Прокурор ухвалює вирок замість суду
- Д. Суд підпорядковується прокурору

Рекомендовані джерела. *Основні:* відкрита праця НАВС; матеріали Офісу Генерального прокурора. *Додаткові:* його офіційні відомості про структуру. *Нормативні:* Конституція; Закон «Про прокуратуру»; релевантні положення КПК.

2.6. Тема 5. Система органів Міністерства внутрішніх справ України

Навчальна мета. Знати: завдання й компетенцію МВС, засади діяльності Національної поліції, ДСНС, Національної гвардії, Державної прикордонної служби та Державної міграційної служби; основи статусу поліцейського. **Вміти:** розмежовувати компетенцію органів і аналізувати законність, необхідність та пропорційність поліцейського заходу.

Денна форма — 2 години. Порівняння функцій органів системи МВС; аналіз ситуаційних задач щодо примусу; захист вибору правової підстави.

Заочна форма. Підготувати письмовий розбір задачі й перевірити законодавчі норми; на інтегрованій зустрічі обґрунтувати межі компетенції поліції та іншого органу.

Питання для обговорення:

1. Які завдання виконує МВС і чим його статус відрізняється від статусу органів системи?
2. Які основні підрозділи Національної поліції зазначено у програмі?
3. У чому відмінність повноважень поліції від завдань Національної гвардії?
4. Як розмежувати компетенцію прикордонної та міграційної служб?
5. Що оцінити перед застосуванням поліцейського заходу примусу?

Практичне завдання. Навчальна ситуація: під час перевірки події поліцейський розглядає застосування примусу до особи, яка не виконує вимогу. Визначте: 1) законну підставу вимоги; 2) чи передбачено захід та умови; 3) необхідність і пропорційність загрози; 4) обмеження, обов'язки щодо припинення, допомоги й фіксації. Навчальна фабула не містить достатніх фактів для наперед заданого висновку — зазначте, яких даних бракує.

Порада. Посилайтеся на конкретні положення Закону «Про Національну поліцію»; відділяйте право на захід від умов і способу застосування.

ня. *Зразок аналізу*: визначте підставу вимоги та зв'язок із повноваженням; з'ясуйте, чи доведено її до адресата; оцініть підставу й межі примусу. За нестачі фактів сформулюйте умовний висновок.

Ресурси: Закон «Про Національну поліцію»; закони про Національну гвардію й Державну прикордонну службу; Кодекс цивільного захисту; офіційні сайти МВС та органів.

Теми доповідей / рефератів:

1. МВС України: завдання та компетенція.
2. Система органів, що спрямовуються і координуються через МВС.
3. Національна поліція: завдання, структура, засади діяльності.
4. Правовий статус поліцейського та гарантії діяльності.
5. Поліцейські заходи примусу: умови, межі та контроль.
6. Національна гвардія та її відмінність від поліції.
7. Державна прикордонна служба: завдання та правові засади.
8. ДСНС і цивільний захист.
9. Державна міграційна служба: напрями діяльності.

Тестові завдання:

1. На чому ґрунтується допустимість поліцейського примусу?
 - A. Лише на його ефективності
 - B. На законній підставі, умовах і межах та оцінці необхідності й пропорційності
 - C. На усній вказівці будь-якої особи
 - D. На звичаї замість закону
2. Що робити, якщо бракує даних про загрозу?
 - A. Вигадати факти
 - B. Позначити нестачу й сформулювати умовний висновок
 - C. Визнати захід законним автоматично
 - D. Не наводити норму
3. Як розмежовувати органи системи МВС?
 - A. Приписувати однакові повноваження
 - B. Порівнювати законодавчі завдання й компетенцію
 - C. Орієнтуватися на форму одягу
 - D. Виводити повноваження з назви

Рекомендовані джерела. *Основні:* відкрита праця НАВС; стаття Веселова, Пилипіва й Єднака (2024) про навчання поліцейських діям у надзвичайних ситуаціях, DOI у розділі 8. *Додаткові:* офіційні сайти МВС, поліції, НГУ, ДСНС, прикордонної та міграційної служб. *Нормативні:* Конституція; закони про поліцію, НГУ, прикордонну службу; Кодекс цивільного захисту; чинні положення про органи.

2.7. Тема 6. Інші правоохоронні органи України

Навчальна мета. Знати: завдання, структуру й засади діяльності СБУ, ДБР, НАБУ та БЕБ. **Вміти:** порівнювати компетенцію, користуватися правилами підслідності та обґрунтовувати попередній висновок за фабулою.

Денна форма — 2 години. Групова робота з профільними законами й КПК; таблиця щодо компетенції та навчальних фабул; взаємна перевірка аргументів.

Заочна форма. Заповнити таблицю «Слідча підслідність: ДБР, НАБУ, БЕБ, СБУ» за чинними нормами; представити на зустрічі одну фабулу з послідовною перевіркою суб'єкта, кваліфікації й правил КПК.

Питання для обговорення:

1. Яке місце має СБУ в системі забезпечення державної безпеки?
2. Які завдання ДБР і які категорії проваджень визначають його компетенцію?
3. Як законом окреслено завдання НАБУ та межі його підслідності?
4. Які завдання покладено на БЕБ?
5. Як застосовувати підслідність, якщо фабула вказує на компетенцію кількох органів?

Практичне завдання. Заповніть таблицю для ДБР, НАБУ, БЕБ і СБУ: правова основа; загальне завдання; правопорушення та/або категорії суб'єктів, релевантні до підслідності; норма КПК; умови/винятки; першоджерело. Потім розберіть фабулу про можливі ознаки корупційного й економічного правопорушення. Не визначайте орган лише за назвою злочину: зіставте кваліфікацію, посаду особи, предмет і правила КПК.

Порада. Починайте з актуальної статті 216 КПК, далі перевірте профільний закон і спеціальні умови. За нестачі даних прямо зазначте це. *Зразок алгоритму:* фабула → попередня кваліфікація → ознаки суб'єкта → відповідний пункт статті 216 → винятки/конкуренція правил → обережний висновок. У таблиці зазначайте точну частину статті, а не лише переказ.

Ресурси: стаття 216 КПК; закони про СБУ, ДБР, НАБУ та БЕБ; офіційні сайти цих органів.

Теми доповідей / рефератів:

1. СБУ: завдання й засади діяльності.
2. Контррозвідувальна діяльність у системі державної безпеки.
3. ДБР: статус, завдання та організація.
4. Категорії проваджень і суб'єктів у компетенції ДБР.
5. НАБУ: правовий статус і завдання.
6. БЕБ: функції та правова основа.
7. Підслідність як засіб розмежування компетенції.
8. Порівняння підслідності ДБР, НАБУ, БЕБ і СБУ за КПК.

Тестові завдання:

1. Яке джерело є центральним для визначення підслідності?
 - A. Чинна стаття 216 КПК України
 - B. Дописи без посилань
 - C. Конспект невідомого року
 - D. Назва органу в пресрелізі
2. Що зіставити, якщо фабула допускає компетенцію кількох органів?
 - A. Лише суму збитків
 - B. Кваліфікацію, ознаки суб'єкта, правила й винятки КПК
 - C. Місце проживання заявника
 - D. Назву установи, куди спершу звернулись
3. Як діяти, коли бракує даних про посаду особи?
 - A. Вигадати посаду
 - B. Зазначити нестачу й визначити потрібні факти
 - C. Автоматично віднести справу до НАБУ
 - D. Ігнорувати ознаку суб'єкта

Рекомендовані джерела. Основні: відкрита праця НАВС. Додаткові: офіційні сайти СБУ, ДБР, НАБУ, БЕБ. Нормативні: Конституція; КПК (зокрема ст. 216); профільні закони про чотири органи.

2.8. Тема 7. Нотаріат та адвокатура

Навчальна мета. Знати: завдання й принципи нотаріату та адвокатури, засади статусу нотаріуса й адвоката, організаційні форми адвокатської діяльності, гарантії, основи договору про правничу допомогу, підстави зупинення й припинення права на адвокатську діяльність. **Вміти:** розрізняти

нотаріальну дію, правничу допомогу та правосуддя; складати структуру договору й розпізнавати етичні ризики.

Денна форма — 2 години. Порівняння функцій нотаріуса й адвоката; на вибір — навчальний проєкт договору або аналіз етичної ситуації; взаємне рецензування з урахуванням конфіденційності.

Заочна форма. Підготувати письмовий проєкт договору або етичний аналіз із посиланнями на закон і правила професійної етики; коротко пояснити висновок на інтегрованій зустрічі.

Питання для обговорення:

1. Які завдання й принципи характеризують нотаріат?
2. Як розмежовуються нотаріальна дія, допомога адвоката та правосуддя?
3. Які організаційні форми адвокатської діяльності встановлює закон?
4. Які права, обов'язки та гарантії пов'язані зі статусом адвоката?
5. Які положення договору й етичні правила важливі для захисту клієнта?

Практичне завдання на вибір. Варіант А: складіть навчальний проєкт договору: сторони, предмет і межі доручення, підтвердження повноважень, оплата, конфіденційність, комунікація, строк і припинення. Не вносьте реальні персональні дані. Варіант Б: розгляньте умовну ситуацію, коли адвокат обговорює відомості клієнта з третьою особою без очевидної підстави. Визначте потрібні факти, гарантії й етичні правила та способи запобігання розголошенню.

Порада. Використовуйте термінологію чинного закону й актуальних Правил адвокатської етики; не обіцяйте результат справи. *Зразок предмета:* «Адвокат надає консультацію з питання, описаного клієнтом, і готує проєкт звернення; судове представництво включається до доручення лише за окремим погодженням». Це навчальний приклад, а не готовий договір.

Ресурси: закони «Про нотаріат», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»; сайти НААУ й Нотаріальної палати; Правила адвокатської етики.

Теми доповідей / рефератів:

1. Нотаріат: поняття, завдання й принципи.
2. Статус нотаріуса та умови права на нотаріальну діяльність.
3. Нотаріальні дії як засіб позасудового захисту.
4. Адвокатура: завдання та принципи.
5. Організаційні форми адвокатської діяльності.
6. Права, обов'язки й гарантії адвоката.

7. Договір про правничу допомогу: структура та значення.
8. Адвокатська таємниця й професійна етика.
9. Зупинення та припинення права на адвокатську діяльність.

Тестові завдання:

1. Що слід чітко визначити в проекті договору про правничу допомогу?
 - A. Предмет і межі доручення
 - B. Гарантований результат спору
 - C. Необмежений доступ до реєстрів
 - D. Відмову клієнта від усіх прав
2. Що найточніше описує нотаріальну дію?
 - A. Завжди судове вирішення спору
 - B. Дія уповноваженого суб'єкта в порядку, визначеному законом
 - C. Будь-яка порада знайомого
 - D. Заміна адвокатського представництва в усіх справах
3. Як аналізувати можливе розголошення клієнтських відомостей?
 - A. Оприлюднити ім'я клієнта
 - B. З'ясувати факти, перевірити закон і правила та зберігати конфіденційність
 - C. Вважати розголошення завжди дозволеним
 - D. Не аналізувати обов'язки адвоката

Рекомендовані джерела. *Основні:* відкрита праця НАВС; офіційні матеріали НААУ й Нотаріальної палати. *Додаткові:* курс HELP з етики. *Нормативні:* Конституція; закони про нотаріат та адвокатуру; Правила адвокатської етики в чинній редакції.

2.9. Ключі до тестів

Тема 1: 1Б, 2Б, 3Б; тема 2: 1Б, 2Б, 3А; тема 3: 1Б, 2А, 3Б; тема 4: 1А, 2Б, 3Б; тема 5: 1Б, 2Б, 3Б; тема 6: 1А, 2Б, 3Б; тема 7: 1А, 2Б, 3Б.

2.10. Критерії оцінювання практичних занять

На кожному занятті застосовується чотирибальна система: 5, 4, 3 або 0 балів. Оцінка 5 виставляється за повну, точну й самостійну відповідь, коректне застосування актуального джерела та обґрунтоване виконання завдання; 4 — за загальною правильною відповіддю із незначною прогалиною чи

неточністю; 3 — за часткове розуміння та виконання з істотними пропущами, які можна виправити після уточнення; 0 — за відсутність виконання/відповіді або за відповідь, що не демонструє засвоєння теми.

Нехай $S_{\text{сер}}$ — середнє арифметичне всіх одержаних оцінок. Підсумкові бали за практичні заняття:

- **Денна форма (8 занять, максимум 40 балів):** $K = \text{round}(S_{\text{сер}} \times 8)$.
- **Заочна форма (2 заняття, максимум 30 балів):** $K = S_{\text{сер}} \times 6$.

3. Методичні вказівки до самостійної роботи

3.1. Зміст та форми виконання

Самостійна робота охоплює опрацювання лекцій, підготовку до занять, пошук і перевірку нормативних джерел та тематичні завдання нижче. Як підсумкове підтвердження СРС здобувач на вибір може: **а)** підготувати тези з правової тематики, релевантної компоненту, і подати їх на всеукраїнський чи міжнародний науковий захід; **б)** пройти релевантний онлайн-курс / тренінг на платформі масових відкритих онлайн-курсів. Для максимальної кількості балів подаються опубліковані тези або лист оргкомітету про прийняття матеріалу до участі й публікації; або сертифікат курсу, прикріплений до дистанційного курсу. Один підтверджений варіант зараховується в межах максимуму СРС.

Курси, наведені у силабусі: HELP «Етика для суддів, прокурорів та адвокатів»; HELP «Судді, що утверджують верховенство права»; HELP «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах»; HELP «Насильство щодо жінок і домашнє насильство для правоохоронців»; Coursera «Тероризм і протидія тероризму: порівняння теорії та практики». Перед початком перевірте доступність, мову й умови сертифікації на платформі.

3.2. Тематичні завдання

Тема 1. Побудуйте карту понять «правосуддя — правоохоронна діяльність — правозахисна діяльність» із джерелом кожного визначення. Результат: схема та коротке пояснення критерію розмежування.

Тема 2. Складіть алгоритм визначення суду для обраної навчальної справи: характер спору, вид судочинства, інстанція, територіальні правила, процесуальна норма. Результат: таблиця «крок — питання — джерело — висновок».

Тема 3. Підготуйте чекліст попередньої перевірки конституційної скарги та її структуру без персональних даних. Наведіть норми й межі компетенції Конституційного Суду.

Тема 4. Складіть схему системи прокуратури, окремо позначивши конституційні функції, організаційні ланки та самоврядні/дисциплінарні механізми. Підтвердіть кожен елемент джерелом.

Тема 5. Порівняйте поліцію, Національну гвардію, Державну прикордонну службу, ДСНС і Державну міграційну службу за завданнями й базовими законами. Додайте ситуаційну задачу про поліцейський захід із перевіркою підстави й пропорційності.

Тема 6. Заповніть таблицю підслідності ДБР, НАБУ, БЕБ і СБУ з посиланнями на статтю 216 КПК і профільні закони; наведіть приклад факту, якого може бракувати для висновку.

Тема 7. Складіть навчальний проєкт договору про правничу допомогу або етичний аналіз ситуації з дотриманням конфіденційності. Альтернатива — порівняти нотаріальну дію з іншим способом позасудового захисту.

3.3. Критерії оцінювання СРС

Максимум за силабусом: 30 балів для денної форми та 40 балів для заочної. Максимальний бал зараховується за підтверджену публікацію/прийняття тез або сертифікат релевантного курсу. Оцінювання підтвердженої роботи спирається на критерії:

1. релевантність тез або курсу темам компонента;
2. належне підтвердження (текст/лист оргкомітету або сертифікат із ім'ям і прізвищем);
3. самостійність, доброчесність і коректне зазначення використаних джерел;
4. своєчасне подання через погоджений дистанційний курс у читабельному форматі.

За відсутності підтвердження максимальний бал не виставляється; технічний недолік можна усунути у строк, установлений викладачем. Інший погоджений формат оцінюється за тими самими критеріями й не перевищує силулабусний максимум.

4. Індивідуально-консультативна робота: модульний контроль

4.1. Загальні вимоги

На ІКР відведено 10 годин в обох формах. МКР оцінюється максимум у 20 балів для денної та заочної форм. Виконується один із п'яти комплексних

варіантів нижче або, як пріоритетна альтернатива, здобувач проходить релевантний онлайн-курс / тренінг і подає сертифікат з ім'ям та прізвищем, прикріпивши його до дистанційного курсу. Підтверджений сертифікат оцінюється у максимальні 20 балів.

Письмова відповідь має містити теоретичну частину, застосування норм до фабули, аргументований висновок і перелік джерел із посиланнями та датою звернення. Нормативний стан фіксується на дату роботи. Не вигадуйте фактів і повноважень; за нестачі даних зазначте межі висновку.

4.2. Варіанти комплексних завдань

Варіант 1. Інституційна мапа захисту прав. Розмежуйте правоохоронну діяльність, правосуддя й правозахисну діяльність. Для навчальної ситуації (особа оскаржує рішення органу влади та повідомляє про ознаки правопорушення) складіть мапу можливих установ і цілей звернення, не ототожнюючи суд, прокуратуру, поліцію та громадську організацію. Підтвердьте кожен елемент офіційним джерелом.

Варіант 2. Судовий захист і конституційна скарга. Опишіть судову систему, розмежуйте інстанції та визначте послідовність аналізу навчального спору. Окремо наведіть чекліст перевірки можливості конституційної скарги щодо закону, застосованого в остаточному судовому рішенні, та поясніть, чому вона не є апеляцією.

Варіант 3. Прокуратура і досудове розслідування. Складіть схему системи прокуратури та поясніть її конституційні функції. Для навчальної фабули опишіть перевірку підслідності за КПК і розмежуйте процесуальні ролі прокурора та суду.

Варіант 4. Система МВС і поліція. Порівняйте завдання поліції, Національної гвардії, прикордонної служби та ДСНС. Проаналізуйте умовну ситуацію застосування примусу: визначте потрібні факти, правову підставу, необхідність і пропорційність. Поясніть, чому повноваження не виводять лише з назви органу.

Варіант 5. Позасудовий і професійний захист. Порівняйте завдання нотаріату та адвокатури. Складіть структуру договору про правничу допомогу або проаналізуйте умовний етичний ризик; зазначте роль конфіденційності й адвокатської таємниці. Наведіть приклад превентивного значення нотаріальної дії, не називаючи її судовим вирішенням спору.

4.3. Поради та оцінювання МКР

Для кожного варіанта виділіть правове питання й факти; знайдіть чинну норму в офіційній базі; зіставте її з фабулою; перевірте винятки; наведіть

висновок і його межі. Посилання на пошукову видачу замість норми недостатнє.

Максимум — 20 балів. Письмова робота оцінюється за чотирма складниками, кожен до 5 балів: 1) повнота й точність теорії; 2) правильний вибір і тлумачення актуальних джерел; 3) застосування норм та логіка висновку; 4) структура, добросовісність, посилання й оформлення. Підтверджений сертифікат релевантного курсу дає максимум 20 балів; нерелевантний або непідтверджений файл не дає підстав для максимальної оцінки до усунення недоліку.

5. Питання для підготовки до заліку

1. Предмет, система та основні поняття освітнього компонента.
2. Правоохоронна діяльність: напрями та характерні ознаки.
3. Співвідношення правосуддя, правоохоронної та правозахисної діяльності.
4. Види судових і правоохоронних органів та критерії їх класифікації.
5. Джерела правового регулювання діяльності судових і правоохоронних органів.
6. Судова влада: поняття, природа й основні ознаки.
7. Поняття та ознаки правосуддя.
8. Система судоустрою України: ланки та інстанції.
9. Спеціалізація судів і визначення юрисдикції спору.
10. Правовий статус судді та гарантії незалежності.
11. Суддівське самоврядування та його значення.
12. Повноваження Вищої ради правосуддя.
13. Роль Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
14. Завдання Державної судової адміністрації.
15. Статус і повноваження Конституційного Суду України.
16. Статус судді Конституційного Суду та порядок організації його діяльності.
17. Конституційне провадження та акти Конституційного Суду.
18. Конституційна скарга: предмет, передумови та межі.
19. Конституційні функції прокуратури України.
20. Система й організація роботи органів прокуратури.

21. Засади добору, призначення та звільнення прокурорів.
22. Прокурорське самоврядування та дисциплінарна відповідальність.
23. Завдання, компетенція та структура МВС України.
24. Національна поліція: завдання, структура й засади діяльності.
25. Правовий статус поліцейського та поліцейські заходи примусу.
26. ДСНС і цивільний захист.
27. Національна гвардія: завдання й засади діяльності.
28. Державна прикордонна служба: завдання й засади діяльності.
29. Державна міграційна служба: загальні напрями діяльності.
30. СБУ: завдання, структура та правові засади.
31. ДБР: завдання та компетенція.
32. НАБУ: завдання та правові засади.
33. БЕБ: завдання та правові засади.
34. Підслідність: призначення та порядок визначення.
35. Нотаріат: поняття, завдання й принципи.
36. Правовий статус нотаріуса та умови права на нотаріальну діяльність.
37. Нотаріальні дії як засіб позасудового захисту.
38. Адвокатура: завдання, принципи й організаційні форми.
39. Права, обов'язки та гарантії адвоката.
40. Договір про надання правничої допомоги.
41. Адвокатська таємниця та професійна етика.
42. Зупинення та припинення права на адвокатську діяльність.

6. Рекомендовані джерела

6.1. Основні джерела

1. Судові та правоохоронні органи України : мультимедійний навчальний посібник / М. А. Макаров, Ю. В. Терещенко, М. Й. Кулик, А. С. Симчук, В. В. Підвисоцький. Національна академія внутрішніх справ. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/spou_0922/nm/lec1.html (дата звернення: 12.10.2026). Навчальний ресурс використовується для первинного ознайомлення; правові норми звіряються з чинними офіційними актами.

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр> (дата звернення: 12.10.2026).

6.2. Додаткові джерела та інформаційні ресурси

1. Судова влада України : офіційний вебпортал. URL: <https://court.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
2. Офіс Генерального прокурора : офіційний вебсайт. URL: <https://gp.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
3. Міністерство внутрішніх справ України : офіційний вебсайт. URL: <https://mvs.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
4. Конституційний Суд України : офіційний вебсайт. URL: <https://ccu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
5. Служба безпеки України : офіційний вебсайт. URL: <https://ssu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
6. Державне бюро розслідувань : офіційний вебсайт. URL: <https://dbr.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
7. Національне антикорупційне бюро України : офіційний вебсайт. URL: <https://nabu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
8. Бюро економічної безпеки України : офіційний вебсайт. URL: <https://esbu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
9. Національна поліція України : офіційний вебсайт. URL: <https://npu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
10. Державна служба України з надзвичайних ситуацій : офіційний вебсайт. URL: <https://dsns.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
11. Національна гвардія України : офіційний вебсайт. URL: <https://ngu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
12. Державна прикордонна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://dpsu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
13. Державна міграційна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://dmsu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
14. Національна асоціація адвокатів України : офіційний вебсайт. URL: <https://unba.org.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
15. Нотаріальна палата України : офіційний вебсайт. URL: <https://npu.ua/> (дата звернення: 12.10.2026).
16. Веселов М. Ю., Пилипів Р. М., Єднак Д. Д. Навчання поліцейських діям у надзвичайних ситуаціях в умовах війни. *Науковий вісник*

Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2024. Вип. 83, ч. 2. С. 164–169. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.2.23> (дата звернення: 12.10.2026).

17. Веселов М. Ю., Гуржій Т. О., Боровик А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку участі громадян в охороні громадського порядку і державного кордону в Україні. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 2(14). С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-10> (дата звернення: 12.10.2026).
18. Рада Європи. HELP: «Етика для суддів, прокурорів та адвокатів» (Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers). URL: <https://help.elearning.ext.coe.int/enrol/index.php?id=4235&lang=uk> (дата звернення: 12.10.2026).
19. Рада Європи. HELP: «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах». URL: <https://help.elearning.ext.coe.int/enrol/index.php?id=2039> (дата звернення: 12.10.2026).
20. Рада Європи. HELP: «Судді, що утверджують верховенство права». URL: <https://help.elearning.ext.coe.int/enrol/index.php?id=7336> (дата звернення: 12.10.2026).
21. Рада Європи. HELP: «Насильство щодо жінок і домашнє насильство для правоохоронців». URL: <https://help.elearning.ext.coe.int/enrol/index.php?id=4999> (дата звернення: 12.10.2026).
22. Coursera. (n.d.). Terrorism and counterterrorism: Comparison of theory and practice [Online course]. Retrieved October 12, 2026, from <https://www.coursera.org/learn/terrorism> (дата звернення: 12.10.2026).
23. Державний університет економіки і технологій. Система забезпечення академічної доброчесності. URL: <https://www.duet.edu.ua/ua/area/science/acad> (дата звернення: 12.10.2026).
24. Державний університет економіки і технологій. Політика використання штучного інтелекту. URL: https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/pol_ai.pdf (дата звернення: 12.10.2026).

6.3. Нормативно-правові акти

Нижченаведені офіційні повні тексти доступні в базі «Законодавство України» Верховної Ради України. Перевіряйте чинну редакцію перед застосуванням; дата звернення — 12.10.2026.

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.

2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1402-19>.
3. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1798-19>.
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2136-19>.
5. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>.
6. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/878-2015-п>.
7. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/360-2014-п>.
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.
9. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/876-18>.
10. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/661-15>.
11. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5403-17>.
12. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-12>.
13. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/794-19>.
14. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>.
15. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1150-20>.
16. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
17. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3425-12>.
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>.

7. Академічна доброчесність і політика використання ШІ

Здобувачі дотримуються законодавства України й внутрішніх документів Державного університету економіки і технологій. Навчальні та контрольні завдання виконуються самостійно; використані джерела належно цитуються; не допускаються списування, плагіат, обман, фабрикація, фальсифікація та інша недозволена допомога. За порушення застосовуються заходи, передбачені законодавством і документами Університету.

За силабусом використання ШІ допускається на трьох рівнях: 1) для підготовки — пошук ідей, планування й аналіз підходів, але не створення змісту готової роботи; 2) для вдосконалення мови й форми — редагування структури та стилю; 3) для часткової підтримки змісту — окремі функції аналізу, пояснення чи генерації елементів за умови критичної перевірки здобувачем. Здобувач відповідає за достовірність, самостійність і зміст результату та зазначає використання ШІ у випадках, передбачених вимогами завдання. Згенеровані правові посилання й виклади норм слід перевіряти за офіційним першоджерелом; ШІ не є джерелом права.